

Tárnok Balázs

Mit várhatunk a belga soros elnökségtől?

Bevezetés

Belgium vette át 2024. január 1-jén az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét Spanyolországtól, az elnökségi ciklus végén pedig hazánkhoz kerül az elnökségi staféta. A belga elnökséget jelentősen meghatározhatja a június 9-én esedékes hármas választás. Mi a belga elnökség programja és prioritásai; mit várhat Magyarország a belga EU-elnökségtől?

Elnökség a választási kampány árnyékában

Belgiumban június 9-én hármas választást tartanak: ezen a napon kerül sor az európai parlamenti választások mellett a szövetségi választásokra (megválasztják a képviselőház 150 képviselőjét), valamint a regionális választásokat (a regionális parlamentek képviselőinek megválasztása) is aznap tartják.

A közvélemény-kutatások alapján Flandriában a szélsőjobbboldalinak tartott *Vlaams Belang* vezet, Vallóniában a Szocialista Párt, míg Brüsszelben a liberálisok (*Mouvement Réformateur*) győzelmére számítanak.¹ Országos szinten a közvélemény-kutatások az EP-ben az Identitás és Demokrácia pártcsaládhoz tartozó *Vlaams Belang* győzelmét jósolják, második helyre a konzervatív *Nieuw-Vlaamse Alliantie* pártot mérik, harmadikként pedig a belga Munkáspártot.

A jelenlegi kormánykoalíció hét pártból áll, a kormányfő Alexander De Croo, a liberális *Open VLD* párt elnöke. Az *Open VLD* már 2019-ben is csupán a hatodik helyen futott be a választáson, azonban a koalíciós kényszer miatt ez a részesedés számára miniszterelnöki széket eredményezett. A felmérések szerint azonban De Croo pártja történelmi mélyponton van Flandriában. A gázai

¹ Poll of Polls – Belgium [é. n.].

Mit várhatunk a belga soros elnökségtől?

konfliktussal kapcsolatos határozott álláspontja és a közelmúltbeli brüsszeli terrortámadást követő kormányválság miatt csökkent a támogatottsága.²

De Croo a felmérések alapján nem tűnik esélyesnek a miniszterelnöki újrászra, ami sajátos pozícióba helyezi a választási kampány során, amikor Belgium az EU Tanácsának soros elnöki tisztségét is betölti. Elemzők szerint De Croo számára az elnökség időszaka lehetőséget teremt arra, hogy európai viszonylatban láttassa magát egy jövőbeli uniós karrier reményében. Bár De Croo egyelőre tagadja ez irányú érdeklődését, rendszeresen felmerül a neve különböző uniós pozíciók kapcsán.³

A június 9-i hármas választás jelentős mértékben befolyásolhatja a belga EU-elnökséget. Az előző félévben EU-elnökséget betöltő Spanyolországban is választást tartottak, azonban ott az elnökségi ciklus elején volt a választás, az elnökséget a jelentősen elhúzódo kormányalakítás érintette. Belgiumban az elnökségi ciklus végén esedékes a választás, így nem fenyeget kormányváltás, és ekképpen az elnökségi program váltásának „veszélye” az elnökség idején, azonban ez azt is jelenti, hogy szinte a teljes elnökségi ciklus egybeesik a választási kampánnyal és az ezzel együtt járó belpolitikai csatározással. Ráadásul Belgiumban az a *Vlaams Belang* vezeti már évek óta a közvélemény-kutatásokat,⁴ amely Flandria függetlensége mellett kampányol, amely a szövetségi állam szétesésével is járna.⁵

A belga EU-elnökség programja és prioritásai

Belgium idén tizenharmadik alkalommal tölti be a Tanács soros elnöki tisztségét. Belgium a „védelem, megerősítés, felkészülés” mottó jegyében az elnöksége alatt hat prioritásra fog összpontosítani: 1. a jogállamiság, a demokrácia és az egység védelme; 2. versenyképességünk fokozása; 3. a zöld- és igazságos átállás megvalósítása; 4. szociális és egészségügyi programunk megerősítése; 5. az emberek és a határok védelme; 6. a globális Európa előmozdítása.⁶

1. *A jogállamiság, a demokrácia és az egység védelme.* A demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok védelme kulcsfontosságú elem lesz az elnökség munkájában. A belga elnökség erősíteni kívánja a médiaszabadságot

² JONES 2023.

³ MOENS–BARIGAZZI 2023.

⁴ Poll of Polls – Belgium [é. n.].

⁵ MOENS 2023.

⁶ The Belgian Presidency Programme 2024.

és a pluralizmust, valamint ösztönzi a kulturális és kreatív szektorok digitális átalakulását. E pillérbe tartozik a bővítéspolitika is. Belgium támogatni fogja a tagjelölt országokat az unióhoz való csatlakozásuk előmozdításában, azonban azt is leszögezi a belga elnökség, hogy kiemelten fontos az EU politikáinak, erőforrásainak és döntéshozatali struktúráinak felkészítése a jövőbeli csatlakozásokra.

2. *Versenyképesség.* A geopolitikai realitások és a mesterséges intelligencia gyors fejlődése okán Belgium szerint az EU-nak kiemelt prioritásként kell kezelnie hosszú távú versenyképességét és iparpolitikáját, támogatnia kell a vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások versenyképességét. A belga elnökség egyik legfontosabb prioritása, hogy az EU megőrizze gazdasági erejét azáltal, hogy az új ipari megállapodáson keresztül jobban összpontosít az iparpolitikára. Az elnökség további célja az EU belső piacának megerősítése, valamint a tőkepiaci és energiaunióval kapcsolatos munka folytatása. A belga elnökség hangsúlyozni fogja továbbá a kohéziós politika jelentőségét mint alapvető hosszú távú beruházási eszközt, amelyre az átalakulás és a konvergencia katalizátoraként tekint, azzal azonban adós marad a belga elnökségi program, hogy milyen konkrét intézkedéseket kíván előmozdítani ezen a területen.

3. *Zöld- és igazságos átállás.* A zöld megállapodás folytatásaként a belga elnökség az energiaügyet és a klímaátmenetet állítja prioritásai középpontjába. A belga kormány leszögezi: a geopolitikai és extrém éghajlati események rávilágítottak a felgyorsított és befogadó energiaváltás szükségességére. Ennek az átmenetnek megfizethető energiát kell garantálnia a polgároknak és a vállalkozásoknak, megbízható energiaellátást kell biztosítani, egyúttal hozzá kell járulnia a klímasemlegességi célok eléréséhez. A belga elnökség célja, hogy véglegesítse a szén-dioxid-leválasztás uniós tanúsítási keretrendszerére vonatkozó javaslatot és a nehézgépjárművekre vonatkozó szén-dioxid-kibocsátási normák felülvizsgálatát, amelyek szükségesek a 2050-re célul kitűzött klímasemlegesség eléréséhez.

4. *Szociális és egészségügyi program.* Az elnökség arra fog törekedni, hogy minden szinten erősítse a szociális párbeszédet, előmozdítsa a tisztességes munkaerő-mobilitást, valamint a fenntartható szociális védelemhez való hozzáférést. Célja az európai szemeszter szociális dimenziójának megerősítése, valamint támogatni kívánja a tisztességes és megfizethető lakhatáshoz való hozzáférést. Az egészségügy terén is ambiciózus vállalásokat tesz a belga elnökség. Célja a gyógyszerellátás biztonságának megerősítése, stratégiát kíván kidolgozni az EU egészségügyi és ápolói munkaerejének erősítése

Mit várhatunk a belga soros elnökségtől?

érdekében, valamint javítani szeretné a polgárok hozzáférését a megfizethető gyógyszerekhez.

5. *A polgárok és a határok védelme.* Az elnökség célja a migrációról és a menekültügyről szóló új paktummal kapcsolatos összes fennmaradó jogalkotási kérdés lezárása. Az elnökség erősíteni fogja a migráció és a menekültügy külső dimenzióját, különösen az afrikai partnerekkel való szoros együttműködés révén. Kiemelt figyelmet fog fordítani a szervezett bűnözés elleni küzdelemre, a terrorizmus és az erőszakos szélsőségesesség megelőzésére és leküzdésére. Az elnökség folytatja a stratégiai iránytű működőképessé tételét, valamint az EU új és hibrid kihívásokkal szembeni ellenálló képességének megerősítését. Erőfeszítéseit a technológiai és ipari bázis megerősítésére fogja összpontosítani, hogy biztosítsa az ellátás biztonságát a katonai képességek tekintetében. Az elnökség továbbá elő kívánja segíteni a 2024 utáni stratégiai menetrend kialakítását.

6. *A globális Európa előmozdítása.* A belga kormány szerint az Európát is érintő geopolitikai konfrontáció a jelenlegi, szabályokon alapuló nemzetközi rendet fenyegeti, ami megköveteli, hogy az elnökség folytassa azon erőfeszítéseket, amelyek célja az EU önállóságának és autonómiájának erősítése, valamint érdekeinek és értékeinek védelme. Az elnökség elsődleges célja Ukrajna megingathatatlan politikai, gazdasági, katonai, humanitárius és jogi támogatása. Belgium szerint az EU-nak teljes mértékben ki kell használnia gazdasági, biztonsági és védelmi, valamint fejlesztési és humanitárius segítségnyújtási képességeit is, hogy elérje külpolitikai céljait.

Mit várhatunk a belga soros elnökségtől?

A belga miniszterelnök a soros elnökség első napjaiban rögtön egy politikailag kényes kérdést, az EU saját bevételeinek növelését vetette fel.⁷ Az EU minimális saját bevételekkel rendelkezik vámokból, az EU-s költségvetés jórészt a tagállamok befizetéseiből áll össze. Bár számos tagállam ellenzi, az Európai Parlament is támogatja az EU saját bevételeinek növelését, ebben pedig a belga elnökség partnere lehet. A *Politico* értesülései szerint az EU vezetői szeretnének 2024 első felében, még a magyar EU-elnökség kezdete előtt politikai

⁷ MOENS–SORGI 2024.

megállapodást elérni az ügyben, hiszen a július 1-jétől soros elnökséget betöltő magyar kormány ellenzi az uniós szintű adók kivetését.⁸

Magyar szempontból kiemelendő, hogy az elnökségi prioritások nem nevesítik célkitűzésként a folyamatban lévő jogállamisági eljárások előmozdítását. Belgium EU-hoz akkreditált állandó képviselője megerősítette, hogy az elnökség nem tervez szavazást a Magyarország ellen folyó 7. cikk szerinti eljárásban.⁹ Számunkra szintén releváns, hogy a belga elnökség idejére esik az EU története legnagyobb bővítésének huszadik évfordulója (2004-ben hazánk mellett további kilenc állam csatlakozott az EU-hoz), így ezek megünneplése nem csupán az érintett tagállamok, de a soros elnökség részére is tartogathat feladatokat. Ez lehetőséget kínál arra, hogy a magyar elnökségi programnak is várhatóan prioritását képező bővítéspolitikai diskurzusba a magyar kormány már a tavasz folyamán bekapcsolódjék.

A tavasszal valamennyi uniós tagállamban elkezdődnek a választási kampányok, így az uniós szakpolitikai ügyek háttérbe fognak szorulni, ezáltal a belga elnökség mozgástere is csökken. Belgium majdnem a teljes elnökséget választási kampánnyal párhuzamosan valósítja meg, azonban a miniszterelnök sajátos politikai pozíciója azt eredményezheti, hogy a belga belpolitikai kérdések kevésbé fogják meghatározni a soros elnökség agendáját, mint ahogy az az előző félévben Spanyolország esetében történt.

2024. január 8.

Felhasznált irodalom

- GYÉVAI Zoltán (2023): Belga EU-nagykövet: Mérlegelés tárgyát képezheti, hogy a jogállami kérdéseknél ne Magyarország elnökölje az üléseket. *Szabad Európa*, 2023. december 20. Online: <https://szabadeuropa.hu/a/merlegeles-targyat-kepezheti-hogy-a-jogallami-kerdeseknel-ne-magyarorszag-elnokolje-az-uleseket/32739137.html>
- JONES, Mared Gwyn (2023): Öt választás alakítja majd Európa sorsát 2024-ben, amely rendkívüli év lesz világviszonylatban is. *Euronews*, 2023. december 27. Online: <https://hu.euronews.com/my-europe/2023/12/27/valasztas-rekord-europa-2024-europai-parlament-orosz-iran-india>
- MOENS, Barbara (2023): Why Belgium May Be About to Break Up. *Politico*, 2023. július 21. Online: <https://politico.eu/article/belgium-break-up-flanders-wallonia-tom-van-grieken-vlaams-belang-far-right/>

⁸ MOENS–SORGI 2024.

⁹ GYÉVAI 2023.

Mit várhatunk a belga soros elnökségtől?

- MOENS, Barbara – BARIGAZZI, Jacopo (2023): Benelux Battle: How 3 ex-PMs Could End Up Jostling for Jobs. *Politico*, 2023. október 7. Online: <https://politico.eu/article/luxembourg-election-2024-belgium-netherlands-xavier-bettel-alexander-de-croo-mark-rutte-eu-nato/>
- MOENS, Barbara – SORGI, Gregorio (2024): Europe Needs More Cash, Belgian PM Says. *Politico*, 2024. január 2. Online: <https://politico.eu/article/belgium-de-croo-interview-pm-europe-needs-more-cash/>
- Poll of Polls – Belgium [é. n.]. *Politico*, Online: <https://politico.eu/europe-poll-of-polls/belgium/>
- The Belgian Presidency Programme (2024). *Belgian Presidency of the Council of the European Union*. Online: <https://belgian-presidency.consilium.europa.eu/en/programme/the-belgian-presidency-programme/>